

Όταν έγινε ευρέως γνωστό ότι ο μέγας και πολύς συγγραφέας Πρετεξτά Τας θα πέθαινε μέσα στους επόμενους δυο μήνες, δημοσιογράφοι από ολόκληρο τον κόσμο ζήτησαν κατ' ιδίαν συνεντεύξεις από τον ογδοντάχρονο. Μολονότι ο γέροντας έχαιρε εξαιρετικού κύρους, οποία έκπληξις: στο προσκεφάλι του γαλλόφωνου μυθιστοριογράφου έσπευσαν απεσταλμένοι εφημερίδων τόσο γνωστών, όσο *Οι Φήμες του Νανκίν* (λάβαμε το θάρρος να το μεταφράσουμε) και το *The Bangladesh Observer*. Έτσι, δυο μήνες πριν από το θάνατό του, ο κ. Τας μπόρεσε να εκτιμήσει το εύρος της φήμης του.

Ο γραμματέας του ανέλαβε να κάνει μια δραστική επιλογή ανάμεσα στις προτάσεις αυτές. Απέκλεισε όλες τις ξενόγλωσσες εφημερίδες διότι ο ετοιμοθάνατος μιλούσε μόνο γαλλικά και δεν εμπιστευόταν κανένα διερμηνέα: αρνήθηκε τους έγχρωμους ρεπόρτερ, διότι, με την ηλικία, ο συγγραφέας είχε αρχίσει να αναπτύσσει ρατσιστικές απόψεις, πράγμα που βρισκόταν σε διάσταση με τις βαθύτερες πεποιθήσεις του – οι μελετητές του, αμήχανοι, έβλεπαν σ' αυτό την έκφραση μιας γεροντικής επιθυμίας

να σκανδαλίσει· τέλος, ο γραμματέας αποθάρρυνε ευγενικά τα διαβήματα που προέρχονταν από τηλεοπτικούς σταθμούς, γυναικεία περιοδικά, εφημερίδες που έκρινε υπερβολικά πολιτικές και κυρίως από ιατρικές επιθεωρήσεις που θα ήθελαν να μάθουν πώς ο μεγάλος άνδρας είχε χτυπηθεί από μια τόσο σπάνια μορφή καρκίνου.

Όχι δίχως υπερηφάνεια, ο κ. Τας έμαθε ότι είχε πληγεί από το φοβερό σύνδρομο του Ελζενβάιβερπλατς, επί το λαϊκότερον «καρκίνο των χόνδρων», τον οποίο ο επιστήμονας που του έδωσε το όνομά του είχε ανιχνεύσει τον δέκατο ένατο αιώνα στην Καγέν σε δέκα περίπου βαρσοποινίτες φυλακισμένους για σεξουαλικές βιαιότητες ακολουθούμενες από ανθρωποκτονίες. Έκτοτε αυτός ο τύπος καρκίνου δεν εντοπίστηκε ξανά. Αισθάνθηκε ότι η διάγνωση αυτή τον εξευγένιζε ανέλπιστα: μ' εκείνο το παρυσιαστικό του άτριχου παχύσαρκου, που είχε όλα τα χαρακτηριστικά ενός ευνούχου εκτός από τη φωνή, φοβόταν μήπως πέθαινε από κάποιο ανόητο καρδιοαγγειακό νόσημα. Συντάσσοντας το επιτύμβιο επίγραμμα του, δεν ξέχασε να αναφέρει το εξάισιο όνομα του τεύτονα γιατρού χάρη στον οποίο θα αποδημούσε με τρόπο ξεχωριστό.

Για να πούμε την αλήθεια, το γεγονός ότι ο λιποβριθής έγκλειστος συγγραφέας επέζησε μέχρι την ηλικία των ογδόντα τριών ετών, έφερε τη σύγχρονη ιατρική σε αμηχανία. Ο άνθρωπος αυτός ήταν τόσο παχύς που εδώ και χρόνια ομολογούσε ότι δεν μπορούσε πια να περπατήσει· είχε γράψει στα παλιά του τα παπούτσια τις συστάσεις των διαιτολόγων και ακολουθούσε την πιο αποτρόπαιη διατροφή. Επιπλέον, κάπνιζε είκοσι πούρα Αβάνας ημε-

ρησίως. Έπινε όμως με μεγάλο μέτρο και εφήρμοζε την αγνεία από αμνημονεύτων χρόνων· οι γιατροί δεν έβρισκαν άλλη εξήγηση για την καλή λειτουργία της πνιγμένης στο λίπος καρδιάς του. Ωστόσο, το ότι ζούσε ακόμη παρέμενε μυστηριώδες, όπως και η προέλευση του συνδρόμου που επρόκειτο να βάλει τέλος σ' αυτή τη ζωή.

Δεν υπήρξε ούτε ένα έντυπο στον κόσμο που να μην σκανδαλιστεί από τη δημοσιοποίηση του επικείμενου θανάτου. Τα γράμματα των αναγνωστών απηχούσαν έντονα αυτές τις αυτοκριτικές, οπότε τα ρεπορτάζ των λιγοστών επιλεγμένων δημοσιογράφων αναμένονταν με ακόμη μεγαλύτερη ανυπομονησία, σύμφωνα με τους νόμους της σύγχρονης πληροφόρησης.

Ήδη οι βιογράφοι ήταν υπ' ατμόν. Οι εκδότες εξόπλιζαν τα τάγματά τους. Υπήρξαν, ασφαλώς, και μερικοί διανοούμενοι που αναρωτήθηκαν μήπως αυτή η τεράστια επιτυχία ήταν υπερβολική: ο Πρεταξτά Τας, είχε όντως καινοτομήσει; Μήπως δεν ήταν τίποτε παραπάνω από ευφυής κληρονόμος παραγνωρισμένων δημιουργών; Και ανέφεραν προς επίρρωσιν κάποιους συγγραφείς με σκοτεινά ονόματα, τα έργα των οποίων δεν είχαν ούτε οι ίδιοι διαβάσει, γεγονός που τους επέτρεπε να μιλούν με περισσή εμβριθεία.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες συνέτρεξαν, ώστε η επιθανάτια τούτη αγωνία να γνωρίσει εξαιρετική απήχηση. Δεν υπήρχε αμφιβολία, επρόκειτο για τεράστια επιτυχία.

Ο συγγραφέας, που είχε είκοσι δύο μυθιστορήματα στο ενεργητικό του, ζούσε στο ισόγειο ενός συνηθισμένου κτιρίου, όπου έπρεπε όλα στην κατοικία του να βρισκο-

νται στο ίδιο επίπεδο, διότι μετακινιόταν με αναπηρική πολυθρόνα. Ζούσε μόνος, δίχως καν ένα κατοικίδιο. Καθημερινά, μια πολύ θαρραλέα νοσοκόμα περνούσε γύρω στις 5 το απόγευμα για να τον πλύνει. Αντιθέτως δεν ανεχόταν με κανένα τρόπο να του κάνουν άλλοι τα φώνια του· πήγαινε ο ίδιος ν' αγοράσει τις προμήθειές του από τα παντοπωλεία της γειτονιάς. Ο γραμματέας του, ο Ερνέστ Γκραβλέν, ζούσε τέσσερεις ορόφους πιο πάνω αλλά απέφευγε όσο ήταν δυνατό να τον βλέπει· του τηλεφωνούσε τακτικά και ο Τας δεν παρέλειπε ποτέ ν' αρχίσει τη συνομιλία λέγοντας: «Λυπάμαι, αγαπητέ μου Ερνέστ, δεν πέθανα ακόμη».

Στους επιλεγμένους δημοσιογράφους, ο Γκραβλέν επαναλάμβανε εντούτοις πόσο ο γέροντας ήταν καλός κατά βάθος: μήπως δεν παραχωρούσε κάθε χρόνο τα μισά του εισοδήματα σ' ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα; Κι άλλωστε αυτή η γενναιοδωρία διαφαινόταν μέσα από ορισμένους ήρωες των μυθιστορημάτων του: «Βέβαια, μας τρομοκρατεί όλους, και πρώτον εμένα, αλλά εγώ υποστηρίζω ότι το επιθετικό του προσωπείο είναι ένα νάζι: αρέσκειται να παριστάνει τον ατάραχο και άκαρδο τόφαλο για να κρύβει την υπέρμετρη ευαισθησία του». Τα λόγια του δεν καθυσάχασαν τους χρονικογράφους οι οποίοι, άλλωστε, δεν ήθελαν να απαλλαγούν από έναν τόσο ζηλευτό φόβο: τους προσέδιδε μian αύρα πολεμικού ανταποκριτή.

Το νέο του επερχόμενου θανάτου έσκασε στις 10 Ιανουαρίου. Ο πρώτος δημοσιογράφος μπόρεσε να συναντήσει τον συγγραφέα στις 14. Προχώρησε στο εσωτερικό του διαμερίσματος όπου ήταν τόσο σκοτεινά ώστε χρειά-

στηκε κάποιο χρόνο για να διακρίνει την ογκώδη μορφή που καθόταν στην αναπηρική πολυθρόνα, στη μέση του σαλονιού. Η σπηλαιώδης φωνή του ογδοντάχρονου αρκέστηκε σ' ένα ανέκφραστο «Καλημέρα σας, κύριε» για να τον κάνει να αισθανθεί άνετα, πράγμα που έκανε τον δυστυχή να νιώσει ακόμη μεγαλύτερη νευρική κατάσταση.

— Χαίρομαι πολύ που σας συναντώ, κύριε Τας. Είναι μεγάλη τιμή για μένα.

Το μαγνητόφωνο ήταν σε λειτουργία, καταγράφοντας να καταγράφει τα λόγια του γέροντα που σιωπούσε.

— Συγγνώμη, κύριε Τας, θα μπορούσα ν' ανάψω ένα φως; Δεν διακρίνω το πρόσωπό σας.

— Είναι 10 το πρωί, κύριε, και δεν ανάβω το φως τέτοια ώρα. Άλλωστε, πολύ σύντομα, θα με δείτε καλύτερα μόλις τα μάτια σας συνηθίσουν το σκοτάδι. Επωφεληθείτε λοιπόν από το χρόνο που σας παραχωρώ και αρχεστείτε στη φωνή μου, είναι ό,τι ωραιότερο έχω.

— Είναι αλήθεια ότι έχετε πολύ ωραία φωνή.

— Ναι.

Αμήχανη σιωπή για τον παρείσακτο που σημείωσε στο σημειωματάριό του: «Η σιωπή του Τ. είναι πικρόχολη. Να αποφεύγεται όσο αυτό είναι δυνατόν».

— Κύριε Τας, ολόκληρος ο κόσμος θαύμασε την αποφασιστικότητα με την οποία αρνηθήκατε να εισαχθείτε σε νοσοκομείο, παρά τις προस्ताγές των γιατρών. Οπότε, η πρώτη ερώτηση που επιβάλλεται είναι η εξής: πώς αισθάνεστε;

— Αισθάνομαι όπως αισθάνομαι εδώ και είκοσι χρόνια.

— Δηλαδή;

- Αισθάνομαι λίγο.
- Λίγο τι;
- Λίγο.
- Ναι, καταλαβαίνω.
- Σας θαυμάζω.

Καμία ειρωνεία στην αδυσώπητα ουδέτερη φωνή του αρρώστου. Ο δημοσιογράφος μετά από ένα βεβιασμένο γελάκι, συνέχισε:

— Κύριε Τας, δεν θα χρησιμοποιήσω, με έναν άνθρωπο σαν κι εσάς, τις φράσεις που συνηθίζονται στο επάγγελμά μου. Παίρνω λοιπόν το θάρρος να σας ρωτήσω ποιες είναι οι σκέψεις και οι διαθέσεις ενός μεγάλου συγγραφέα που ξέρει ότι είναι ετοιμοθάνατος.

Σιωπή. Αναστεναγμός.

- Δεν ξέρω, κύριε.
- Δεν ξέρετε;
- Εάν ήξερα τι σκεφτόμουν, υποθέτω ότι δεν θα είχα γίνει συγγραφέας.
- Θέλετε να πείτε ότι γράφετε για να μάθετε επιτέλους τι σκέφτεστε;
- Είναι πιθανό. Δεν καλοξέρω πια, πάει τόσος πολύς καιρός που δεν έχω γράψει.
- Πώς; Μα δεν είναι ούτε δυο χρόνια που κυκλοφόρησε το τελευταίο σας μυθιστόρημα...
- Εκκένωση συρταριού, κύριε. Τα συρτάρια μου είναι τόσο γεμάτα, που θα μπορούσε να κυκλοφορεί ένα νέο μυθιστόρημα το χρόνο για ολόκληρη τη δεκαετία που θα ακολουθήσει το θάνατό μου.
- Καταπληκτικό! Πότε σταματήσατε να γράφετε;

— Όταν έγινα πενήντα εννέα ετών.

— Τότε, όλα τα μυθιστορήματά σας που βγήκαν εδώ και είκοσι τέσσερα χρόνια ήταν εκκενώσεις συρταριών;

— Καλά λογαριάζετε.

— Σε ποια ηλικία αρχίσατε να γράφετε;

— Δύσκολο να πω: άρχισα και σταμάτησα κάμποσες φορές. Την πρώτη φορά, ήμουν έξι ετών, έγραφα τραγωδίες.

— Τραγωδίες στα έξι;

— Ναι, ήταν έμμετρες. Ηλίθιο. Σταμάτησα στα επτά. Εννέα ετών, είχα μια υποτροπή που μου κόστισε μερικές ελεγείες, πάντα έμμετρες. Περιφρονούσα τον πεζό λόγο.

— Εκπληκτικό από την πλευρά ενός από τους μεγαλύτερους πεζογράφους της εποχής μας.

— Έντεκα ετών σταμάτησα και πάλι και δεν έγραφα πια ούτε αράδα μέχρι τα δεκαοκτώ μου.

Ο δημοσιογράφος σημείωσε στο σημειωματάριο: «Ο Τ. δέχεται τα εγκώμια αδιαμαρτύρητα».

— Και στα δεκαοκτώ;

— Ξανάρχισα. Στην αρχή έγραφα μάλλον λίγο, μετά όλο και περισσότερο. Στα είκοσι τρία βρήκα το ρυθμό μου και τον διατήρησα επί τριάντα έξι χρόνια.

— Τι εννοείτε λέγοντας «το ρυθμό σας»;

— Έκανα πλέον μόνον αυτό. Έγραφα ασταμάτητα· εκτός από το φαγητό, το κάπνισμα και τον ύπνο δεν είχα καμία άλλη δραστηριότητα.

— Δεν βγαίνατε ποτέ;

— Μόνον όταν ήμουν αναγκασμένος.

— Στην πραγματικότητα, κανείς δεν έμαθε ποτέ τι κάνατε κατά τη διάρκεια του πολέμου.

— Ούτε κι εγώ.

— Πώς θέλετε να σας πιστέψω;

— Είναι η αλήθεια. Από τα είκοσι τρία μου χρόνια μέχρι τα πενήντα εννέα, οι μέρες έμοιαζαν πολύ μεταξύ τους. Έχω από αυτά τα τριάντα έξι χρόνια μια μακρά ομοιόμορφη ανάμνηση που σχεδόν δεν οροθετείται από χρονολογίες: σηκωνόμουν για να γράψω, έπεφτα όταν τελείωνα το γράψιμο.

— Ελάτε τώρα, υποστήκατε τον πόλεμο όπως όλος ο κόσμος. Για παράδειγμα, τι κάνατε για να ανεφοδιάζεστε;

Ο δημοσιογράφος ήξερε ότι άγγιζε εδώ έναν ουσιαστικό τομέα στη ζωή του παχύσαρκου συγγραφέα.

— Ναι, θυμάμαι ότι δεν έτρωγα καλά τα χρόνια εκείνα.

— Βλέπετε!

— Δεν υπέφερα. Την εποχή εκείνη ήμουν φαγάς αλλά όχι καλοφαγάς. Και είχα εξαιρετικές προμήθειες σε πούρα.

— Πότε γίνατε καλοφαγάς;

— Όταν σταμάτησα να γράφω. Πριν, δεν είχα καιρό.

— Και γιατί σταματήσατε να γράφετε;

— Την ημέρα που έγινα πενήντα εννέα ετών, αισθάνθηκα ότι είχε τελειώσει.

— Πώς το αισθανθήκατε;

— Δεν ξέρω. Ήρθε σαν εμμηνόπαυση. Άφησα ένα μυθιστόρημα ημιτελές. Αυτό βέβαια είναι πολύ καλό: σε μια επιτυχημένη σταδιοδρομία, χρειάζεται ένα ημιτελές μυθιστόρημα για να είσαι αξιόπιστος. Αλλιώς, σε περνάνε για συγγραφέα τρίτης κατηγορίας.

— Δηλαδή, είχατε περάσει τριάντα έξι χρόνια γράφοντας χωρίς διακοπή, και από τη μια μέρα στην άλλη ούτε αράδα;

— Ναι.

— Τι κάνατε λοιπόν τα είκοσι τέσσερα χρόνια που ακολουθήσαν;

— Σας το είπα, έγινα καλοφαγάς.

— Σε πλήρη απασχόληση;

— Ας πούμε καλύτερα σε πλήρη ανάπτυξη.

— Και εκτός από αυτό;

— Παίρνει χρόνο, ξέρετε. Εκτός από αυτό, τίποτα σχεδόν. Ξαναδιάβασα κάποιους κλασικούς. Α, ξέχασα, αγόρασα τηλεόραση.

— Τι, σας αρέσει η τηλεόραση, εσάς;

— Οι διαφημίσεις, μόνον οι διαφημίσεις, τις λατρεύω.

— Τίποτε άλλο;

— Όχι, εκτός από τις διαφημίσεις, δεν μου αρέσει η τηλεόραση.

— Είναι καταπληκτικό, περάσατε λοιπόν είκοσι τέσσερα χρόνια τρώγοντας και βλέποντας τηλεόραση;

— Όχι, επίσης κοιμήθηκα και κάπνισα. Διάβασα και λίγο.

— Ωστόσο, δεν έπαψε ποτέ να γίνεται λόγος για σας.

— Γι' αυτό ευθύνεται ο γραμματέας μου, ο εξαιρετος Ερνέστ Γκραβλέν. Αυτός ασχολείται με το ν' αδειάζει τα συρτάρια μου, να συναντά τους εκδότες μου, να χτίζει το θρόλο μου και κυρίως να φέρνει εδώ ορδές από γιατρούς με την ελπίδα ν' αρχίσω δίαιτα.

— Μάταια.

— Ευτυχώς. Θα παραήταν ανόητο να στερηθώ, εφόσον, τελικά, ο καρκίνος μου δεν οφείλεται στη διατροφή μου.